

Георг Кир'яничук

ПРОБЛЕМА ТВОРЕННЯ ТЕКСТУ ЯК ПРИЧИНА ПОЯВИ НОВОЇ ГІЛКИ БУТТЯ У ЗБІРЦІ МИХАЙЛА ОРЕСТА “ДУША І ДОЛЯ”

Здійснено спробу довести безкінечну природу людської душі, яка насправді належить потойбіччю, а не тлінному і виснаженому від непосильного гріхопадіння земному світові. Михайло Орест зумів обґрунтувати важливі процеси у творенні текстів, які мають чіткий взаємозв'язок з появою натхнення і наповнюють людське буття картинами дійсності уяви. Ліс постає у поезіях автора нескореним світільником, сяйво якого наповнює людину надією на справедливість. Добро, на думку лірика, є ключем для досягнення всього і ключем досягнення всього.

Ключові слова: *натхнення, твір, думка, душа, апокаліптичний мотив, гріховність, поет лісу, людство, творчий світ, буття, безсмертя, добро, слово.*

Михайло Орест* постає філософом, поетом, моралізатором. Він увібрав у свою творчість усе краще, притаманне світу. Він зумів поєднати у своїх творах такі вершинні й надважливі для людей теми, як протистояння добра і зла, існування воєн і гармонії, світу і небуття, роздуму й бездумності, справедливості і гріхопадіння. Зрештою, філософ довів у своєму світогляді існування чогось набагато вищого за людську природу. Варто віддати належне і його думкам, які постають як носії певної людської епохи. Зрештою, їх можна назвати пророчими.

Творчу спадщину поета підносили у своїх працях такі вчені, як О. Бросаліна [1–3], М. Глобенко [4], С. Гординський [5], В. Державин [6], І. Заславський [7], І. Качуровський [8–11], Н. Кириєнко [12–13], І. Костецький [14–15], І. Кошелівець [16–17], П. Одарченко [18], С. Павличко [19], М. Слабошпицький [20–21], Я. Славутич [22–23]. Вони більшою чи меншою мірою – сприяли оприсутненню творчості поета на скрижальях справедливої літературно-критичної думки.

У поезії “Рука задумана поволі пише...” автор досягає своїми розмисловими гранями такого делікатного буттєвого явища, як процес народження твору. Загалом твір, який претендує на визнання, письменник має писати у стані невагомості – під натхненням. Тоді думка стає окриленою та може заірнути у серце читача. Орест із властивою йому послідовністю думок та з деталізацією окремих моментів показує процес творення. Він говорить, що перо, пишучи, водночас перебуває у просторі, про який пише. Тут варто згадати слова Мартіна Гайдеггера [24], який сказав, що людина, яка думає про міст, може знаходитися до моста ближче, ніж людина, яка по ньому пересувається. Тобто, іншими словами, сама думка веде автора до своєї, чітко обґрунтованої реальності. А в тій дійсності створює, так би мовити, світ, реальний у людських думках. Михайло Орест такий мотив увиразнює, переводячи його в поезію (“Рука задумана поволі пише Узори мідні в сонячних гаях” [25, с. 54]). Коли письменник творить, увесь навколишній світ спиняє для нього свій хід. І тоді відбувається торжество тишини. Вона дає безцінну можливість ввійти у власний роздум (“І нетутешня молитовна тиша Стоїть на луках, в далях і серцях” [25, с. 54]). У період звершень виринають багато спогадів, що ведуть автора до пізнання старої, уже прожитої дійсності. Автор натхнений, тому в серці відчуває пульс давньої казки (“Довершень час! Прояснений і добрий, Про рідні душі загадався світ” [25, с. 54]). І казка входить своїм фантастичним сюжетом у нову, творячи у такий спосіб щось схоже на шедевр.

А довершений шедевр стає на порозі вічності, готовий її переступити (“І спілий плід глядить на синій обрій З пойнятих світлом нерухомих віт” [25, с. 54]).

Вірш “Душа спустошена, отруєна злобою...” нагадує моралізаторський роздум про людську душу. Автор щиро вірить, як доводять численні твори, у її безсмертя. У вірші він явно демонструє, що його людська душа перебуває під гнітом цього несправедливого земного світу. Хоча, варто зазначити, він має довіру до власного духовного ества і виявляє впевненість у тому, що його душа все ж таки здобуде світло та не піддасться злому законодавству цього світу. Автор звертається до власної душі, мовби виправдовуючись за свої грішні вчинки, які віддзеркалилися на нематеріальному рівні. Ще Оскар Вайлд у своєму творі “Портрет Доріана Грея” висловив геніальну думку, що постала одним з основних ключів для осмислення тексту. Він зазначив, що людське тіло і людська душа мають відмінну зовнішність. Тобто, зовнішність тіла, залежно від його чистоти, передається на душу. Як бачимо, Орест вибачається перед своєю душею за те, що він отримав тяжкий

* Справжнє ім'я поета – Зерів Михайло Костьович.

удар від долі та був, згідно зі змістом, трохи відторгнутий від істинної величі духу. Він говорить, що душа його покрита невидимими ранами, які він якомога скрупульозніше намагається вилікувати (“Душа спустошена, отруєна злобою; Смерч бідоносних літ промчався надо мною” [25, с. 58]). Тобто, саме життя зробило так, що душа стала перебувати у полоні згубної ненависті та почала прагнути якнайшвидшого буттєвого реваншу. Автор, сповідаючись перед своїм читачем, говорить, що він втратив усю свою вершинну суть, яка була притаманною у минулому часі. Життя почало змінювати його зсередини. Він це відчуває (“Все, чим давніш я жив, поблякло і пропало, Я чую біль утрат і жалю гострі жала” [25, с. 58]). Та він вірить, що його душа є могутнішою за його свідомість, за гріховний прояв, і сподівається, що велич, яку вона у собі приховує, можна перевтілити у щит для оборони від того коефіцієнту життєненависті, який він, не жадаючи, здобув. Поет упевнений у тому, що його внутрішній світ здатен змінити і світ зовнішній. Бо внутрішній світ, хоч і вдатний мати на собі вплив від видимого світу – як своєрідна оболонка – проте й він здатен протистояти тому, що йде від навколишнього буттєвого середовища (“Та знаю я: в тобі заховано потугу Спокоїти мій біль і злагідняти тугу” [25, с. 58]). Автор вірить, що його душа може і буде протистояти злу. Адже вона сильна (“Своєю світлістю ти гониш темну нехить” [25, с. 59]). Лірик мріє опинитися у середовищі власних спогадів, де все було не так; де все буяло перспективою. Він хоче повернутися своєю свідомістю у вимір буття минавшини (“І в час німих нічниць, коли повіє легіт Ласкавих спогадів, я, спраглий, хочу снити Долину давніх літ п’яниво духовиту” [25, с. 59]). А там, у минулому, відкритому в середовищі споминів, він хоче побачити своє серце, яке було чистим та первозданним, не підвладним злободенщині (“Де серця доброго невиснажена сила Свій табір радісний востаннє таборила” [25, с. 59]).

У середовищі поезій Михайла Ореста можна віднайти й такі, які безпосередньо стосуються апокаліптичних мотивів. Сам перебіг кінця світу, як видно з багатьох нюансів творчої діяльності, цікавить його дуже сильно. Він пояснює прихід “кінця речей” у схожому ключі до того, як написано в церковному писанні, як про це говорять священики та різні освічені духовні особи. Поет розповідає, що людство саме призведе себе до кінцевого рубежу своїми пекельними вчинками. У вірші “Загине світ! Безумством і війною...” автор знову ж таки звертається до теми останнього дня світу. Він прямо говорить, що світ скінчиться тоді, коли добра у ньому майже не залишиться. Земля припинить своє існування, як добролюбство щезне з її просторів і скіпетр влади перебере на себе зло (“Загине світ! Безумством і війною Потоптано його найкращий цвіт” [25, с. 60]). Автор вважає, що світ – як і людина – є тлінним, марнотним та скінченням. От коли злочин стане провідним чинником формування людини, тоді й земному помалу наставатиме кінець (“Свариться хаос чорною рукою: загине світ!” [25, с. 60]). Автор звертається до власного серця як до виразника незгасених почуттів, говорячи, що воно боролось проти зла в абсолюті своєї могутності, та всі старання виявилися марними (“О бідне, бідне серце! Безліч літ Ти билось марне з темрявою злою І марне в ній росило злотний міт” [25, с. 60]). Далі за змістом виникають уже описи самого зачину кінця. Те звершення буде жахливим, співзвучним з образом людського гріха; наприкінці світу гріхи стануть непосильно страхітливими (“Вже бурі ринуть дикою ордою, Ревуть і стогнуть, рвуть замки воріт” [25, с. 60]). Автор називає останній день часом помсти. Тобто, людству буде відплачено за все, що воно зробить із земним світом. Люди одержать справедливий розрахунок за свої тяжкі гріхопадіння (“Страшної помсти час! Повитий тьмою, Загине світ!” [25, с. 60]).

Три афоризми, які, керуючись термінологічним словником, варто назвати сентенціями, описують важкий період роздуму поета у 1939 році – на початку Другої світової війни. Вони сповнені розпачу: чи то від того, що світ мав вибухнути, чи то через розуміння самої сутності людської природи. Митець прагне повірити у вершинність людини, та людські вчинки сковують його серце і він змушений говорити, що людство уцерьтє повите гріховністю. Перший афоризм якраз і стосується людського світу. Автор упевнений, що людина є головною на Землі. Вона є окрасою буття. Та, водночас, вона є найжахливішою на цім світі. Тут можна згадати слова філософів, які стверджували, що саме людина є найбільшим хижаком у світі. У цьому випадку не бралось до уваги, що людина споживає страшенну кількість тваринного м’яса, руйнує природні локації, створює свій світ ціною падіння природного. Тут звернена увага на те, що людство повите у максимальний гріх. Воно їсть себе зсередини та ззовні. Люди їдять як тварин, як рослин, так і одне одного. Тому Орест каже, що людина, хоч і є створінням прекрасного, та стає уподібненою злу і злому чину (“Окрасою землі, звичайно, є людина; Проказою землі є теж вона, людина” [25, с. 63]). У другому афоризмі автор пише про зло, котре (як і в Біблійному писанні) називається володарем світу. Зло завжди буде йти супроти людини. А якщо людина не буде з цим сперечатися, то воно цілком її поглине (“Владарем світу є зло. І коли воно сили потворні Пустить на тебе, душе, горе, о горе тобі” [25, с. 63]). У третьому афоризмі він відкриває велику істину людського життя. Це стосується процесу появи людини на світ. З одного боку, батьки дарують життя немовлятам – і це стає дуже вартісним. Але з іншого, вони прирікають їх на існування у страшному та несправедливому світі, в якому вони вже не відчуватимуть себе захищеними. По суті, часто життя стає синонімом страждання, беручи у свій тяжкий полон не тільки тіло, а й душу (“Радують діти серце моє. Але часом, згадавши, Що їм готує життя, жах побиває мене” [25, с. 63]).

У поетичному творі “Душа” автор осмислює природу безсмертного людського духу, який дано людству для вічності. Він часто звертається до християнської теми тіла і душі, вбачаючи у ній істинність буття. Тобто, обличчя є видимим і марним, а душа – невидимою та безсмертною. У своєму вірші поет, вклавши образ душі в метафору дощу, описує її справдешність. Він говорить, що душа насправді не є земною. Вона звідкись походить, та точно не із тлінного земного світу. Вона є ув’язненою на землі, тому що насправді належить небу (“Воду, закохану в небо, темна земля полонила: Парою ставши, вона в рідні висоти летить” [25, с. 64]). Тобто, душа сама хоче неба і це прагнення є неперервним. Однак тільки ставши думкою, вона віддаляється від просторів землі та опиняється поблизу чогось вічного і таємничого. Однак вона не може відійти при житті – саме на цій думці акцентує автор. Поки душа на землі, їй не дано полинути до неба (“Але законів довічних їй самохіть не здолати: Знову на землю дощем падає смутно вона” [20, 64]). Тобто, тільки-но вона здійметься кудись вище, до якогось ґрунтовнішого рубежу, як звідкілясь виявляється земна куля, що тримає цю душу в середовищі тіла, змушуючи хоч якимось чином підлаштуватися під її закони.

У вірші “Шляхами битими не хочу я ходити...” автор описує безугавне протистояння добра і зла. Воно тягнеться із правдавних часів, стаючи основним предметом для світових філософських роздумів. Добро є світлим, бездоганим, прозорим, як кришталь; зло ж є лукавим, воно темне і прагне затягнути у своє болото якнайбільше людських душ. Орест відверто говорить, що сама правда людству не належить і тому марно сподіватися на її торжество серед людей. По суті, їм вигідна омана, бо тоді стає легше жити у цьому замуленому світі. А серед бруду дуже важко знайти чистоту, бо очі помічають тільки плями (“Шляхами битими не хочу я ходити і правди у людей не буду я питать” [25, с. 65]). Автор стверджує, що саме людство є проклятим. Воно хоче багатства, пишності та інших швидкоплинних марнот, замість того, щоб тягнутися до чогось святого, нескінченного... Людина прагне того, що їй не потрібне. І це стає дуже сумним явищем самої людської природи (“На роді людському лежить здавен несита Рокованість і знак нерадісних заклят” [25, с. 65]). Боротьба добра і зла постійно відбувається на аренах людських душ. Скільки філософів, великих і малих, намагалися віднайти істину: як зробити, щоб людина не убивала, не крада, не грішила. І все одно вона продовжує свою гріховну дійсність (“Безгрішні ангели і демони зловтішні За нього борються – і хто у тій борні...” [25, с. 65]). Хто несе у собі світло, той стає помічати, які люди насправді є скверними. Добрій людині тяжко у світі, бо вона часто не може знайти підтримки у своїх благих намірах. Бо зло проникло у безліч закутків світу, відштовхуючи відповідним чином добро (“Край добрих сил стоїть і прославляє вишне, Тому діла людей немилі і трудні” [25, с. 66]). Усе доходить до того, що авторові хочеться зникнути зі світу й опинитися серед природи, де не діють закони людей. Там він зможе відчути свій справжній затишок (“Діброви приязні і лагідні левади! Шукач гармонії до вас поклав мости” [25, с. 66]). Лірик прагне віднайти гармонію, яка не властива людям. Завершується твір чистосердечним зізнанням автора, що він не може знайти себе серед цього пропащего світу. Він просто не розуміє, нащо він світові, та й пощо світ йому. Він не відчуває себе серед цієї лукавості одним із провідних елементів світового буття (“...чуття я маю, що не треба Було людиною родитися мені” [25, с. 66]).

У вірші “Сумний, боюся я, щоб літ моїх останок...” автор описує свою власну тривогу з погляду творця, яка, передусім, властива здебільшого митцям. Проблема полягає у наступному: а що ж буде, як творчий талант вичерпається, довівши свою скінченність на рівні з людським тілом? Що станеться, як крок самореалізації зайде в глухий кут? Як вибратися з проблеми, яка не показує свого обличчя, проте ховається за тисячами інших масок? Орест відчуває скінченність, як ніхто інший. Він запитує: якщо життя є уривчастим, чи може бути нескінченим творчий дух? Поет переймається, передаючи свої почуття у твір, що він може піддомитися як творча особистість. Тобто, творити він продовжуватиме, проте заряд енергії, властивий його слову, втратить свою первинну потугу. Такі злободенні думки турбують більшість творчих особистостей, які задаються одним дуже вагомим питанням: чому натхнення буває не завжди? Тому Орест і описав стан переляку перед невідомим майбуттям із позиції письменника, який виливає свою душу в творчість (“Сумний, боюся я, щоб літ моїх останок Надщербленості дух не захопив у бран” [25, с. 67]). Автор зізнається, що відчуває, ніби період його найвищого вияву відійшов у минулий час, а в теперішньому на місці квітучого саду

думки помалу розростається пустеля. Це його бентежить, проте він лише констатує свій стан (“В минуле відійшов мій співолюбний ранок, І творчий полудень дознав суворих ран” [25, с. 67]). А коли творчий геній загасатиме, з ним погасне і сам автор, який демонструє його для людей. А з автором зникатимуть почуття, думки, слова... І вся могутність творчого вогню врешті перетвориться на попіл (“І я не чутиму мелодій повнослих, Що билися крилом об лист мого життя” [25, с. 67]). Автор вірить, що його гарт передасться комусь новому та далекому (“І повів радостей, колись незатремтілих Для мене, іншому омие почуття” [25, с. 67]). Він каже, що після нього придуть інші словотворці, які переберуть на себе функцію творіння. Вони здійматимуть до небес той самий вихор емоцій, який усе життя він намагався показати для землян (“І літа магію, ясну і ряснодарну, Прославлять днів нових упевнені співці” [25, с. 67]). І коли інші, нові, осучаснені прийдешньою добою митці спустяться з невідомого світу творитися, автор з переламаним вербальним крилом бігатиме по землі. Захоче злетіти, та сили його покинуть. Схоче побачити небо, та не

зможе пірнути у нього своєю думкою (“А я, зубожений, дивитимусь на марне, Безпаростне зерно в ослабленій руці” [25, с. 67]).

Вірш “До вас, ліси, в побожному мовчанні...” можна з упевненістю назвати геніальним. По суті, він постає творчим епіграфом людини, яка хоче, щоб нащадки називали її “поетом лісу”. В поезії осмислюється найпалкіша, найрідніша, найбездоганніша любов до лісу як до надприродного об’єкта у світовому бутті. Автор розкриває всього себе для лісу, віддаючись йому повністю. Він каже, що повертається до лісу, як до свого батька. Образ “окраденого дитяти” нагадує біблійну притчу про блудного сина, в якій той, заблукавши і втративши все своє майно, зважився та переступив поріг батьківського дому. А рідний батько, побачивши, що син нарешті повернувся додому, пошкодував його, прихистив та навіть влаштував у честь цієї події великий бенкет. Відрадно, але так само почувається Михайло Орест. Він говорить, що йому вдалося вирватися з цього нікчемного і темного людського світу, який сковував його дух своїми важезалізними кайданами; тепер же він стоїть на порозі лісу, знаючи, що він прийме його як свого. Ліс, як сподівається автор, вилікує його незагоєні рани, які відкрило людство (“До вас, ліси, в побожному мовчанні Вертаюсь я, окрадене дитя” [25, с. 67]). Він радіє, адже знаходиться під покровом власної мрії – бути найближче до лісу (“Як солодко по довгому розстанні Вступати знов під ваше окриття!” [25, с. 67]). Він розуміє, що влада людей не діє там, де владен ліс. У лісі знаходиться його спокій, який не здатне порушити згубне людство; який житиме разом із ним та у ньому самому (“О людський світе, згубний і підступний, Ти, душевбивче, тут не владен, ні” [25, с. 67]). Ліс Орест називає “зеленим храмом”, тобто спорудою, якій притаманна святість. У такий спосіб він хоче довести, що цій природній субстанції притаманні надлюдські особливості. Він аргументує свою думку тим, що ліс росте у втаємничених місцях і людям не добратися до нього (“Зелений храм для тебе неприступний, В закарній росте він даліні” [25, с. 67]). Проте автор не полишає думку про те, що люди і тут схочуть його знищити, як носія певного відокремленого, гармонійного світу (“Але коли і тут мене на муки Захочеш взяти ти” [25, с. 67]). Він називає межі лісу священними. Тобто, ліс оточений святістю, яка виринає з нього та насичує собою весь світ. У цій святості сам автор почувається, як у середовищі найвищого вияву гармонії (“...святенних меж Торкнешся по-блюзнірському і руки Безжалісні до мене ти простреш” [25, с. 67]). Якщо людство і тут його шукатиме, аби згубити, ліс почне його рятувати всіма можливими методами (“То довершиться несказанне чудо” [25, с. 67]). А основним із варіантів порятунку, про який Михайло Орест просто несказанно мріє, є трансформація його людського образу в образ лісовий, що принесе йому ваговиту можливість бути з лісом назавжди. Так він зможе й сам відчутти сутність великої благодаті: любити те, що буде у ньому (“Я стану листям, міцно окує Кора, як панцир, – голову і груди, І в дубі серце скриється моє” [25, с. 67]). Він прощається з людським началом, прагнучи у разі абсолютного єднання з лісом стати непересічним елементом природного буття (“Ніколи більше в образі людини Не буду я” [25, с. 67]). Коли він стане вже “не людиною”, тоді зможе відчутти справді нове життя, яке було невластиве до тих пір. Воно буде позбавленим скорботи (“...почнетесь інший круг Мого життя; нові чуття і чини Навіки просвітлять мій скорбний дух” [25, с. 67]). Автор бажає узріти свого давнього друга, який, судячи з контексту, вже став деревом. Його друг постав взірцем для наслідування, бо зміг увірватися у природу із земного світу та відбутися одним з її прямих поплічників (“Я знов побачу друга дорогого, Що розірвав буття земного сіть” [25, с. 68]). Понад те, автор вірить, що побачення їхне буде благословенним і стане важливою миттю в історії його світобуття (“Сліпуче небо захвату святого Розкриє зустрічі безмежна мить!” [25, с. 68]). Коли зустріч нарешті збудеться, вони обоє постануть у силуеті дерев, які ростимуть у лісі та пишатимуться у середовищі природного спокою (“Ми будем прислухатися дібровам, Коли їх духи шелестять крильми” [25, с. 68]). Вони повернуться душею у далечінь спогадів – туди, де відбувалася світла дія їхнього життя. Вони зможуть, як і тоді, гомоніти між собою, тільки уже півголосним листям (“І душ розмови тихі ми поновим В місцях, де серцем виростили ми” [25, с. 68]). Орест, ніби складаючи остаточний заповіт, просить у своїх рідних, близьких та друзів не сумувати за ним, адже він уже знаходиться в епіцентрі кращого світу, якого ніколи не мав на землі (“О ви, кого тоді, в житті людському, Я так любив, ви, сестри і брати, За мною не тужіть” [25, с. 68]). Митець буде вберігати своєю зеленою плоттю людей, яких знав, ставатиме їхнім заступником у цьому світі (“...я спокій дому І вас, як сторож, буду берегти” [25, с. 68]). А коли рідні вже не зможуть витримати суму за втраченим співцем, то хай навідають його в лісі, мов на могилі та водночас у новому власному поетичному світі. Він там буде рости омріяним деревом (“Коли ж нестерпна вам розлука стане, Тоді приходьте, рідні, до узлісь” [25, с. 68]). Орест пізнавав блаженну насолоду від перебування у лісі, що позначалося у численних його творах. Він просить, аби в самому лісі була згадка про нього, як про поета лісу; як про письменника, який ліс обґрунтував як явище надприроди (“Де знав я рай, – і будьте, як ліани, І будьте чуйні, – як і я колись” [25, с. 68]). Усе, що в лісі, промовлятиме самим Орестом; він буде у всіх природних субстанціях розкиданий, наче цвіт ромашки. Він житиме і в серцях читачів, і серед лісового повітря, і серед улюблених душі дерев. Він розквітатиме, аби утверджувати вічним словом ліс. Він буде завжди близь людства (“Берези юної лагідний лепет І запах лісу в надвечірній час, І серця вашого таємний трепет Прокажуть вам: “Я тут, я біля вас!” [25, с. 68]).

У творі “Не сняться навіть давні верховини...” автор входить у розмислову течію, що стосується сутності людського буття. Він вірить у вічність, вірить у добро, але пізнати все на вершинному рівні не може, бо знаходиться у земних кайданах. Він каже, що в його уяві вже давно не являється образ оновленого світу. Це його серйозно засмучує (“Не сняться навіть давні верховини: Там солодко новим обранцям плине” [25, с. 70]). Його день продовжується, але вічності він не зріє. Понад те, в його світі мало любові та справедливості. Лірик відчуває, що навколо нього немає того, чогось вищого та істиннішого, до чого тягнеться його людська душа (“І нині час, – але моє сьогодні Провалля обступили і безодні” [25, с. 70]). Він хоче остаточно закріпитися в іншому світі, де царюють закони вічного блага (“Але я вірю в День Добра. До мене Він найде стежку, владне слово скаже” [20, 70]). Тобто, автор сам припрошує добро до своєї оселі, щоб добро стало його оселею. Поет вірить, що одного дня це станеться і тоді він підійметься до незнаного світу, де його зустрічатиме безкінечна радість. Там він зможе бути таким, яким він є. Він зможе жити за законами, яких людство не визнає, але до яких прагне його душа. Він перебуватиме у мрії (“І вступить радість у буття натхненне, Як сонце літне в храмові вітражі” [25, с. 70]).

Третьою і завершальною частиною збірки “Душа і доля” є “Третя сув’язь”. Відрадно, та першим віршем у розділі є твір “Слова”, який докладно обґрунтовує вагомий аспект у процесі сотворення слова – стан натхнення. Саме натхнення є причиною появи геніальних поем, картин, мелодій... Саме окриленню можна завдячувати за життя багатьох шедевральних творів, які так і западають своєю сутністю на найглибші терени душі. Натхнення є чинником формування кожного окремого творчого світу, який відрізняється один від одного своєю істинною, непідробленою та неповторною природою. У поезії натхнення постає у трьох відмінних образах – у трьох різних своїх виявленнях. У першому стані воно перебуває у своїй звичайній, проте непересічній подобі. Слова дають наснагу, починають промовляти крізь тебе на папір (“Буває день, коли вони приходять, Легкі, доброзичливі і відкриті” [25, с. 70]). Слова у першому стані віддаються повністю авторові, і він із них може побудувати не одне велике царство. Вони переходять у твори і там живуть своїм звичним життям. А їхнє життя входить у серце читача (“І бачиш радісну готовність їх Багатства не таїти, а віддати Все на послуги задумам твоїм” [25, с. 70]). У другому стані натхнення фактично не виявляється. Воно стає блідим та безликим; автор не відчуває своїх творчих сил, і складається враження, що вони назавжди його покинули. З одного боку, хочеться писати, та з другого – слова не йдуть на листок. Так виникає творчий застій, коли письменник не може творитися через брак натхнення (“Приходять – неохочі, непокірні, З погаслим зором, замкнені, скупі” [25, с. 71]). Слова, написані у такому стані, не виявляють високої сутності їх автора (“Вони похмуро віддають талант” [25, с. 71]). Вони намагаються якомога швидше щезнути з голови письменника, хоча й нічого великого у ній і не залишили (“І, заплативши вимушену дань, У невдоволенні глухим спішать Знов одійти в житло своє таємне” [25, с. 71]). Та існує й третій стан натхненності, коли видається, що твій розум летить у небеса. Тоді здається, що у тобі присутня небувала геніальність: думки спалахують, вербальна енергія досягає свого апогею. Орест зазначає, що в такому стані автор навіть не встигає записувати своїх думок (“А тільки слів видіння блискавичні Пронесуться в свідомості твоїй” [25, с. 71]). Тобто, слово набуває такої потуги, що залишається незримим. Воно може з’явитися десь пізніше, знову завітавши за поріг свідомості. Та іноді так трапляється, що блискавка не залишає грому (“Видіння слів, що ще не народились І, може, не народяться ніколи” [25, с. 71]). А основне, що все ж таки і невідомо, а звідки ж такі вершинні слова виникли у голові. Вони ніби прилинули з якогось геніального світу зі своїм невідомим іменем (“Прийшли з незнаного, пішли в незнане” [25, с. 71]). Та після того, як слова такого рівня зайшли у гості до митця, він відчуває у себе крила на спині. Здається, що весь світ відкривається після їх приходу (“Але яке тепло вони лишають По благосних відвідинах своїх, Як світло у душі стає по них!” [25, с. 71]).

У вірші “Добро безумне” автор осмислює сутність добра як такого, що є абсолютно відмінним від злої участі. Добро завжди приваблювало Ореста як сила, що є носієм найціннішого в середовищі людського світу. Воно є ключем для існування усього живого та мертвого. Завдяки добру людина здатна демонструвати свої найкращі якості. У добрі відбувається доля праведних людських поколінь. Автор поклоняється перед добром. Він зазначає, що повсякчас існувало безумство зла, яке приносило жах у людську домівку. Але він щиро вірить у те, що існує і протилежне безумство – безумство добра. Саме воно, як він вважає, коли-небудь прийде та зацарює у світі (“Знане безумство в віках: безумство злочинств і мерзоти, Але ж безумство добра є і повинне прийти” [25, с. 85]). І тут автор починає осмислювати сам прихід добра та наслідки цього. Йому видається, що все після явлення добра стане, наче у геніальній казці (“Падає зло в порохи, райдуг радіння встає В неба легку височінь, дерева не кидають тіні” [25, с. 85]). Тобто, після поразки зла добро зможе запанувати у світі і показати свою правдиву суть. Тоді сплеск гармонії покриє усіх і всі пануватимуть у благові (“...дерева не кидають тіні, Ріки назустріч течуть, щоб повісти джерелам Таїни моря, що рвуться з глибин” [25, с. 85]). Таким чином, після того, як добро прийде панувати у своєму абсолютному вияві, весь світ пізнає усі таємниці історії – від великої до найменшої. Ніщо не залишиться непізнаним. Орест вірить, що земля стане повністю новою: як ззовні, так і всередині (“Свіжоустий, дзвенючий Хор осяйних оболок піє онову землі” [25, с. 85]). Тоді увесь час стане вічним.

Минуле й майбутнє перейде в один вимір часу. Такий вимір буде нескінченним (“В ніжних обіймах зімкнулись минуле й майбутнє” [25, с. 85]). Останні рядки максимально довершують усе сказане в творі. Автор ствердно говорить, що і смерть зникне із теренів світу; бо прийде добро як керівник усьому живому на землі. Тоді життям постане Всесвіт і люди вікуватимуть постійно, безперервно, правильно... Вони житимуть у новому світі, у новому житті, у нових законах вічності (“О свято Слави всеславно! Смерть мертва. І всевіт – життя” [25, с. 85]).

Михайло Орест постає в українській літературі як поет, чий дух відбувся як нескорений. Його не змогли ліквідувати злостиві критики, історія, світ... Він проніс своє духовне сяйво до кінця і передав прийдешнім поколінням. Лірикові вдалося довести безцінність кожної окремої людини на Землі, яка творить Добро. Він вважає, що історія формує думку, і думка формує вагому частку дійсного історичного буття. Поет пішов назустріч світлу, щоб відвернути душі від темряви. Треба, нарешті, визнати – це йому вдалося!

Література

1. Бросаліна О. Поезія Михайла Ореста : проблема рецепції / О. Бросаліна // Вісник Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка. — 2002. — № 12-13. — С. 90–92. — (Сер. “Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика”).
2. Бросаліна О. Слуга високостей. До 100-ліття від дня народження Михайла Ореста / О. Бросаліна // Літературна Україна. — 2001. — 6 грудня. — С. 4.
3. Бросаліна О. Художньо-естетичні засади неокласицизму і творчість Михайла Ореста та Ігоря Качуровського : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.06 / О. Бросаліна. — К., 2003. — 217 с.
4. Глобенко М. Під знаком немирущого буття (Про збірку М. Ореста “Душа і доля”) / М. Глобенко // Київ. — 1951. — № 1. — С. 39–42.
5. Г. С. [Гординський С.] Поет-неокласик (З приводу збірки поезій Михайла Ореста “Душа і доля”) / С. Г. // Світання. — 1946. — № 4-5. — С. 15–19.
6. Державин В. Поезія Михайла Ореста і неокласицизм : (З приводу збірки поезій : М. Орест. Душа і доля. Авґсбург, 1946, вид-во “Брама Софії”) / В. Державин // Світання. — 1946. — № 2. — С. 17–42.
7. Заславський І. “Мислі й чуття небуденні...” : Поезія Михайла Ореста / І. Заславський // Слово і час. — 1996. — № 11-12. — С. 13–17.
8. Качуровський І. Кілька слів про поета [М. Ореста] / І. Качуровський // Дзвін. — 1994. — № 4. — С. 22-23.
9. Качуровський І. Містична функція літератури та українська релігійна поезія / І. Качуровський // Хрестоматія української релігійної літератури. — Мюнхен; Лондон, 1988. — Кн. 1 : Поезія / упоряд. і вступ. есей І. Качуровського. — С. 9–25.
10. Качуровський І. Про поезію Михайла Ореста / І. Качуровський // Пісні вруна. Книга поезій п'ята / М. Орест. — Мюнхен : Ін-т літ-ри ім. М. Ореста, 1965. — С. 5–10.
11. Качуровський І. Творчість Михайла Ореста / І. Качуровський // Науковий збірник Українського Вільного Університету. — Мюнхен, 1992. — Т. 15. — С. 147-166.
12. Кирієнко Н. Трагічне світосприйняття в ліриці Михайла Ореста / Н. Кирієнко // Питання літературознавства : наук. збірник. — Чернівці, 2005. — Вип. 12 (69). — С. 182–188.
13. Кирієнко Н. “Я вернувся до тебе, отчизно моя...” Естетична система Михайла Ореста / Н. Кирієнко. — Чернівці : Букрек, 2008. — 192 с.
14. Костецький І. Антологія піднебесного. До шістдесятиріччя Михайла Ореста / І. Костецький // Сучасність. — 1961. — № 12. — С. 44–50.
15. Костецький І. Михайло Орест (50 років життя — 25 років творчості) / І. Костецький // Київ. — 1951. — № 6. — С. 285–291.
16. Кошелівець І. Подвійний портрет з постскриптумом (Михайло Орест і Володимир Державин) / І. Кошелівець // Березіль. — 1993. — № 3-4. — С. 20–27.
17. Кошелівець І. Про Михайла Ореста / І. Кошелівець // Сучасність. — 1963. — № 10. — С. 34–42.
18. Одарченко П. Михайло Орест (До 35-ліття поетичної творчості) / П. Одарченко // Українська література : зб. вибраних статей / за ред. О. Зінкевича. — К., 1995. — С. 145–154.
19. Павличко С. Михайло Орест, поет лісу / С. Павличко // Держава слова : Вірші та переклади / Упор. та авт. передм. С. Павличко / М. Орест. — К. : Основи, 1995. — С. 3–12.
20. Слабошпицький М. Молодший брат. Михайло Орест / М. Слабошпицький // 25 поетів української діаспори. — К. : Ярославів Вал, 2006. — С. 404–435.
21. Слабошпицький М. “Пройди усі шляхи, що має їх життя...” / М. Слабошпицький // Хроніка-2000. — 1993. — № 3-4. — С. 192–202.
22. Славутич Я. До 100-річчя від дня народження Михайла Ореста / Я. Славутич // Зарубіжна література. — 2002. — № 15 (квітень). — С. 17.
23. Славутич Я. Українська література в Канаді : Вибрані дослідження, статті й рецензії / Я. Славутич. — Едмонтон : Славута, 1992. — С. 316-317.
24. Гайдеґґер М. Гельдерлін та сутність поезії / М. Гайдеґґер // Тексти та переклади / Т. Возняк. — Харків, 1998. — С. 345–360.
25. Орест М. Держава слова : Вірші та переклади / Упор. та авт. передм. С. Павличко / М. Орест. — К. : Основи, 1995. — 526 с.

The article gives attempt to prove the endless nature of a human soul which in fact belongs to the other world but not to the sinful and exhausted earthly world. Mykhaylo Orest was capable to explain the important processes during texts creating, the texts that have clear interplay with inspiration and which fill human existence with pictures of actual vision. To the author's opinion the forest embodies an ever-fighting lamp the light of which fills a human being with hope for justice. The lyricist understands the good as a key to achieving everything and a key to perceiving everything.

Key words: *inspiration, composition, idea, soul, apocalyptic motive, peccability, forest's poet, humanity, creative world, existence, immortality, good, word.*